

"Arbeiderbladet" 26-1-1928.

Den nye regjering.

A I spissen for forsvarsdepartementet stiller partiet Monsen. Han blir neppe hilst med særlig begeistring av den etat, hvis interesser han skal skjytte, men det er en utmerket anbefaling for ham. Han vil nok klare jobben han er satt til med glans.

Nygårdsvold, husmannsgutten, landarbeideren, seinere industriarbeider, som landbruksminister. Kaksene vil ikke like dette valg, men riskere og landarbeidere og småbrukere vil hilse ham velkommen i hans nye stilling.

Vaktbold. 28/1-1928.

Fedrelandslaget's råd.

Man sakner ikke Kiiser Larsen, heller ikke noen av de forfattere som er fascistisk innstillet, og rektor Skattum er med, noe der er uundgåelig når en dumhet skal unngås eller fødes. Familien Thommessen er representert ved sitt eldste medlem, og i spissen for det hele den evig godtroende professor Nansen som etter han kom fra Nordpolen har vært villig til å påta seg en hvilken som helst oppgave.

"Arbeiderbladet" 22-4-1931. Den antimilitære agitasjon.

Det norske arbeiderpartis representanter i stortingets militærkomite, har også i år tatt opp forslag om at våpenøvelsene skal innstilles. - Borgerskapet har stor omsorg for ungdommens militære utdannelse. Det er ikke så nøye med millionene når det gjelder militærvesenet. Nu skal en del av ungdommen på exerserplassene. Der skal de utdannes til å gjøre rakkertjeneste for overklassen. Alle er vel klar over at det såkalte fedrelandsforsvars egentlige hensikt, det å anvendes mot arbeiderne i deres kamp for sine berettigede interesser. Arbeiderbevegelsen har derfor, som en av sine oppgaver å bekjempe militærvesenet. På exerserplassene og ombord i marinebatene er der en gunstig anledning til å føre denne kamp. Det norske arbeiderparti og arbeidernes ungdomsfylking har derfor i sine retningslinjer som en av sine oppgaver å bekjempe militærvesenet ved organisering av agitasjonsgrupper i hær og flåte.

"Arbeiderbladet" 5-5-1931. Det viktigste.

Officerene er fullt og helt klar over at det militærstell vi har er ganske verdiløst, når det gjelder det ytre forsvar. Ja, ikke bare verdiløst, men en opplagt fare.

Vi vil være tryggere uten enn med et slikt forsvar, men allikevel skal vi ha det, skjönt vi ruinerer oss økonomisk og således svekker landets og folkets evne til selvhevdelse. Men rør ikke ved stillinger og avansement for en privat klasse. Dessuten er jo militærvesenet overklassevern, og det må opprettholdes. Koste hva koste vil.

Militärdebatten 1928. "Arbeiderbladet" 26-3-28.

Monsen: "Den ungdom som var vokset opp under inntrykk fra krigen innstillet seg mer og mer på avvepning. Den var ferdig med den historiske og politiske barnelærdom den var flasket opp med og var begynt å tenke selv.

Under krigen var vi avhengig av stormaktene og nøytralitetsvernet spilte i den henseende ingen rolle. Vårt militære dukkestell holdt oss ikke utenfor krigen.

I 1905 kan man si at det så langt fra var hæren som gjorde utslaget, snarere si at det heldige resultat skyldes at hæren ikke var effektiv." *Monsens påstand, i det militære tidsskrift "1905" var det nettopp vårt militærvesen som hindret krig og skadet oss vår selvstendighet. I krigen 1914-18 var det også vårt gode nøytralitetsvern som holdt oss i sikkerhet. Det samme kunne vi gjort i 1940 hvis vi hadde mobilisert i rett tid.*

"Arbeiderbladet" 27-3-28. (Ledet)

Avvepning.

"Avvepningskravet er reist og ført fram av arbeiderpartiet, men nu begynner mange utenfor å slutte opp om tanken. Sven Aarrestads stilling er karakteristisk for det omslag som nu er i ferd med å bryte fram. Godtemplarungdomslagene interesserer seg sterkt for den antimilitære propaganda. - Det er bare en ting vårt militærvesen skal brukes til, og det er mot den indre fiende, mot landets arbeidende befolkning.

Arbeidsløsheten brer seg, vi har i vinter 50 000 arbeidsløse. Mange må dra til andre land for å få arbeid. Under disse forhold er den militærpolitikk som drives en likefråm forbrytelse. Det er sannelig på tide at det blir satt kraft inn i den antimilitære agitasjon. Stortingsflertallets nektelse av rekruttskolens sløyfning er en utfordring mot landets arbeidende befolkning. La derfor de forbryterske politikere få det svar de fortjener."

Arbeiderbladet påstod at vi her også fikk feilaktig. Vi kunne benytte de arbeidsløse til utbygging av garnisoneer. Det hadde styrket vår økonomi og holdt oss utenfor krigen i 1940.

"Ny Tid" 4-5-1915.

Det brukne gevær.

Vi hadde i sin tid en brukken sabel som antimilitarismens symbol. Og den gjorde seg bra. Den gav uttrykk for våre tanker, vår vilje og vårt håp om å få brutt den levning fra forgangne barbariske tider, som krigen og militarismen er.

Men den brukne sabel var virkningsfull nok som antimilitaristisk merke. Den forarget ingen. - For sabelen var i grunnen et tilbaketrukket stadium i det militære utstyr. - De menige hadde istedet for den lange sabellignende bajonett en kort kniv. Og for befalet ble sabelen mer og mer avskaffet til feltbruk.

Sabelen var til parade.

Som symbol hadde den så godt som ingen betydning. Sabelen var nemlig tegn på ære og ridderlighet ved krigerhåndverket - ett tegn på åpen kamp uten snikveger - personlig mot - åpent vesir.

Men så har vi fått det brukne gevær som symbol for vår antimilitaristiske kamp.

Det er ikke bare en tilfeldighet at vi har tatt ett brukket gevær til antimilitaristisk symbol istedet for en brukket sabel.

Likesom sabelen i moderne krig bare er et verdighetstegn for officerer, en distinksjon, et leketøy som legges bort i alvorlig kamp, var vår antimilitarisme i sin tid en kamp mot militærvesenets mer eller mindre utiltalende ytringsformer, snobberi, klasseforskjell, brutalitet og utidighet. Vi vilde "reformere" det, få bort snobberiet og klasseforskjellen, gjøre det "folkelige" til ett ~~reklame~~ folkevern.

Vi vilde brette sabelen, symbolet på snobberi og stas, gjøre offiserene mindre gullgallonerte, gjøre uniformen mer

praktisk.

stere av arbeiderpartiets ledende medlemmer og brøt på klubbene
-2- mot forsvaret

serplassene som foredragsholdere, hvorfor en del blev straffet, således ~~bestående~~ statsråd Torp, Tranmæl. selv, samt medisinaldiretør Eyang, for å nevne en del eksempler.

I forbindelse med agitasjonen mot forsvaret drev partiet også en sterk agitasjon mot borgerskapet og kongen. I stortinget foreslo partiets gruppe alltid under budgetbehandlingen kongens appanasje nedsatt til kr. 100.000. De la ikke skjul på at de vilde ha kongen bort og omstyrte forfatningen, selv om de måtte bruke vold og makt.

Som forberedelse på ~~denne~~ ^{til} maktovertagelse ^{i samfundet} opprettet de forbindelse med Russland, hvor de skulde lære metoden fra den russiske revolusjon. De opprettet celler i fabrikker, forretninger og skoler o.s.v., men først og fremst idretsforeninger som etter f.eks. Trygve Lies uttalelser skulde brukes som stormtropper mot det bestående samfunn. Madsen ønsket at borgerne skulde henge i lyktestolpene. (citater)

Arbeiderbladet. 21.3.1939.

Arbeiderrepublikk.

Norge forsönte i 1905 sin besökelsestid. Det hadde da oppfordring til å velge en ny, mer tidsmessig statsform - men benyttet ikke anledningen. De konservative og monarkistiske elementer seiret ved hjelp av sine fantestreker, intriger og pågåenhet.

De borgerlige republikanere la også for dagen en slik unnfaldenhet, at det falt motparten lett å slå spillet ut av hendene.

Intrigene og spekulasjonen begynte med Bernadotte-tilbudet og fortsatte med en energi og planmessighet som var en bedre sak verdig. Da folkeavstemningen om kongedømme eller republikk kom høsten 1905, var saken i realiteten avgjort. Folket stod ikke lenger fritt. Den tuskhandel som var drevet og de trusler som var fremkommet gjorde at de fleste fölte seg bunnet. Den enighetsfront som blev dannet mellem pengesekken, kirken, byråkratiet og kapitalistpressens støtter og tilhengere hadde herunder et veldig forsprang. Man kan si at når galt skulde være slapp vi fornoldsvis heldig. Den konge vi fikk, har nemlig vist seg å være en klok og taktfull mann, derfor har der ikke vært noen grunn til å rette noen personlig kritikk mot ham. Men institusjonen er der allikevel.

Hvis den utnytted, er det til fremme av spissborgerlige reaksjonære og spekulative interesser.
Kongedømmet gjør seg best, når man ikke merker dets tilstedeværelse.

Men det viser også dets overflödighet.

Prinsebryllupet gir dog klar beskjed om hvilke refter og interesser som står bak denne foreldede konstitusjon og hvordan den kan brukes og misbrukes. Det er selvsagt intet å si på at de som står de nygifte nær, feirer en begivenhet som et bryllup er for to unge mennesker. Ja, det kan også være grunn for offentlig å vise dem honnör. Men alle grenser er sprengt som er alt sundt rolig og reflekterende folk verdig.

Bryllupsbegivenheten har forvandlet vår by og vårt land til et eneste stort Trangvik hv@ barnslig nysgjerrighet, latterlig utstillingssyke, pengegriskhet og hökerånd feirer rene orgier.

(Hv@ det kan si at bryllupet er det)

Men bak alt dette Trangvik-oppstuss støter man på den mest rendyrkede og uforfalskede reaksjonære og chauvinistiske agitasjon.

I ly av prinsebryllupet skal det vekkes interesse for alt som er gammelt uttjent og latterlig.

Kongedømmet er uforenelig med et virkelig arbeiderstyre. I samme øyeblikk som arbeiderne har den reelle makt faller også den mørkiske institusjon sønder og sammen.

Frem til arbeiderrepublikken.

"Arbeiderbladet". 22.3.1929.

Den skrikende asylnød.

Likesom historien har innregistrert blodbryllupet i Paris, vil den i sine annaler opptege brannbryllupet (Steen & Ström brente) i Oslo. Det var Steen & Ström som ga det fineste og dyreste bidrag til festen.

Oppriktig talt, har vi oppfattet den megen tale ~~xx~~ fra våre legers og da særlig våre sinnsjukelegers side om nødvendigheten av nye og større asyler som noe av den overdrivelse som ikke sjelden karakteriserer nettopp den slags sakkunnskap. Men man skal lære av hvad man opplever, og hvad vi har sett i disse dager, har overbevist oss om at asylnöden er langt mer skrikende enn noen har sagt eller tenkt.

Når man får vite at mennesker betaler hundrevis og tusenvis av kroner for å sitte i ett vindu eller se på et teaterpublikum, at folk betaler mer for et værelse et par netter enn de behøver for å leve med familie flere uker, at de drar omkring med gardintrapper og peroskoper, at de meddeler hvad ethvert snobbekvinnfolk bærer på sin syndige, om ikke altfor yndige kropp, da ser man i ett billed hver påkrevd det er å utvide de gamle asyler og bygge nye.

17

"Arbeiderbladet" 1-2-1930.

Norsk Kronprinsuke i Stockholm.

Den norske uke i Stockholm ser ut til å utvikle seg til den rene tragikomedie. Vi har för pekt på den merkelige sammensetning ukens program bød på, en ensidighet uten sidestykke, ikke bare borgerlighet, men spissborgerlighet, hvis kulminasjon var flosshattfilosofen Harry Fett. Herværende höireblad konstaterer at ukens success allerede er sikret. Forklaringen til den lett erhvervede success er den at det norske kronprinspar vil være tilstede. "Stockholm vil". heter det "benytte den norske uke til å hylle kronprinsparret."

Det vil bli en jubel over all forstand. Allerede fine, halvfine og ufine innen spissborgerskapet vil kro seg i lyset fra den kongelige pomp og prakt.

Men den norske uke. Ja, den er der naturligvis ingen som spør om.

La det være slått fast!

Den norske uke i Stockholm er ingen norsk uke. Det er en svensk-norsk bursjoasifest, hvor snobbene på begge sider av grensen skal kvege seg i kongelig myrrha og rökelse.

"Arbeiderbladet". Vi ser mot tronen. 30.6.30.

Vi lever i en tid av intens klassekamp og det truede borgerskap ruster. Alt som har makt og glans organiseres i kampen mot arbeiderne. I denne samling skal kongehuset danne et ledd.

Det reiser igjen spørsmålet om selve statsforfatningen. Det har tross den tilsynelatende demokratiske tone som har vært i kongehuset, så virker selve monarkiet ikke bare demoraliserende og ödeleggende på sunt instinkt, det er også en faktor som regnes med og kan brukes i borgerskapets kamp - mot social rettferd.

Det blir derfor en fiende av arbeiderklassen og bör behandles deretter.

- 79 - 18

Har etter inn et ansatt
av arbeidspartiet som er
Religionen og ~~helse~~ (~~og skinn~~
~~beve~~)

(Til ansatt skinn bevere.)

19

Arbeiderpartiets agitasjon mot forsvaret blev ikke uten følger, idet partiet fikk stadig større tilslutning av ungdommer, som mente at de bl.a. kunde ha økonomisk fordel av å gå inn i Arbeiders faglige Landsorganisasjon og inn i Arbeiderpartiet. Begge disse store organisasjoner blev ledet av agitatorene, og hele deres programm og virksomhet blev forsvarsfiendtlig. ~~Bike-~~
~~ledes reiste de agitasjon mot kirken og kristendommen.~~ (Citatat)

Arbeiderpartiets fremgang hadde en meget sterk innflydelse på venstre, som for en stor del måtte avgi partifeller til arbeiderpartiet. For å begrense arbeiderpartiets adgang til agitasjon mot forsvarsutgiftene, foreslo Mowinckels venstre, at utgiftene til forsvaret skulde settes ned. Som grunnlag for denne agitasjon anførte man, at Norge var medlem av Folkeforbundet, og at resultatene av den ^{første} ~~sidste~~ verdenskrig var så hårreisende, at man vanskelig kunde tenke sig en ny europeisk krig, som kunde be-

røre Norge. Mowinckels regjering kom med forslag til ny hærordning i 1926. Høires regjering i 1928 med fylkesmann Christensen som forsvarsminister fikk avverget de værste følger av venstres hærordning, men fra arbeiderpartiet blev det fortsatt agitert med at forsvarsutgiftene var for store. (Se stortingsforhandlingene om militærbudgettet og arbeiderpartiets presse).

Arbeiderbladet. 26.1.1929. // Gjør rent hus.

» Våre militærutgifter anslåes nu til 40 mill. om året. Det vil si i direkte utligninger. Dertil kommer tap av arbeidskraft og hestehjelp den beste tid av året. Og de to poster representerer betydelige verdier.

Vi får høre at vårt nuværende militærstell er ganske verdiløst. Det som kreves er mer øvelser, først og fremst da regimentsamling, og instruksjonskurser for befalet. Men om Stortinget kaster ut de millioner som fordres, vil vi da nasjonalt sett stå bedre forberedt og rustet? Nei, vår lilleputthær vil være like betydningsløs. Den moderne krig er i første rekke et spørsmål om penger og tekniske hjelpemidler. Den parade-exercis man svermer for her i landet, kan nok interessere officerene, de synes vel det er morsomt å leke krig. Det skrapet vi driver med bidrar til å utarme landet. Vi er allerede på knærne. Der tales så vakkert om landets økonomiske gjenreisning, men en av betingelsene for en slik gjenreisning er at man frigjør seg for det kraftspill det nuværende militærvesen er.

Det er her oppfordring til å gjøre rent hus. //

Venstres regjering foreslo i 1930 ny hærordning med ytterligere nedsettelse av forsvarsutgiftene. (Se også Stortingsmann Thommesen i "Tidens Tegn". Venstre regjeringens forslag til ny hærordning forelå da den blev avløst av bonderegjeringen i 1931.

Som forsvarsminister i bonderegjeringen blev Quisling utnevnt. Der forelå da fra kommanderende general og admiral utredninger som på det kraftigste frarådet å redusere forsvaret. Quisling anførte disse utredninger og sluttet sig helt til dem, men venstres forsvarsordning blev allikevel oppretholdt og fikk tilslutning av arbeiderpartiet, hvorved disse to partier hadde flertall i stortinget. Bonderegjeringen vilde ha blitt føiet bort om den sammen med høire hadde forsøkt å drive igjennem større bevilgninger. (Se innstilling fra militærkomiteen samt stortingsforhandlinger om militærbudgettet).

I 1932 utgav stortingsmann Monsen (den nåværende stortingspresident) sin brosjyre "Militært vanvidd eller sivil fornuft". (Citater) Der foreslår han vernepliktsloven opphevet.

Mot dette nedrivningsarbeide prøvet Vidkun Quisling å demme opp ved at han reiste den s.k. Quisling sak i stortinget.

(Redegjørelsen fra Quisling). *og straffesaken seide?*

Bonderegjeringen blev avløst i 1933 av en regjering Mowinkel, som igjen blev avløst av regjeringen Nygaardsvold i 1935.

Iden regjering blev stortingsmann Monsen forsvarsminister. Han fikk da ansvaret for at den nye hærordning, som var vedtatt av stortinget i 1933 blev satt ut i livet. Monsen hadde imidlertid alltid forfektet at forsvaret skulde avvikles eller reduseres mest

mulig. Han saboterte derfor de vedtak som stortinget hadde gjort, og i de 5 år han satt som forsvarsminister blev der litet eller intet positivt gjort for den nye hærordning. (Se major Mjæns artikkel i "Dagbladet" 13de desember 1946, hvorav hitsettes:

".....Når forsvarsminister Ljungberg i et intervju sier at han overtok et fallitbo, så bærer den som var forsvarsminister i 1935 til og med 1939 en vesentlig del av skylden herfor. Ikke hærordningen av 1933.

Forholdet blev således dette, at vi ved den forsinkede mobilisering ikke fikk brukt - jeg tror neppe mer enn en sjettedel av det forsvar vi dog hadde. Jeg traff under krigen officerer som spyttet av raseri og skjellåse: "Ja nå kan de had det så godt, når de har stelt det slik". Andre fikk nervøse sammenbrudd fordi de måtte arbeide med sammenraskede flokker, mannskaper fra de forskjellige våpenarter i avdelingene. En ting er å ha litet redskap, men værre er det å sende gutter i krig med så godt som uten spor av svel. Når quisling kunne stå i radioen og avblåse mobiliseringen, så kunne dette skje beskyttet av forvirringen. En vilde ikke kunde gjort det samme om mobiliseringen var skjedd ~~et par~~ da generalstabssjefen den 5te april forlangte det. Ja, endog om mobiliseringen hadde skjedd et par dager senere, da generalstabssjefen hver dag gjentok forlangendet. Da ville såvel befall som mannskaper kommet fram uhindret av telegraf-, telefon og andre kommuikasjonsmiddel forstyrrelser og ialfall uten noen avblåsing fra quisling.

- Forelå det ikke fra arbeiderpartiet ved behandlingen av hærordningen av 1933 et avvepningsforslag?

- Jo det forelå følgende forslag:

I. " Hæren og marinen med administrative organer, skoler, land- og kystfæstninger m.v. nedlegges.

Værnepliktsloven oppheves.

Private bevæpnede organisasjoner oppløses og deres vap

5- 14
overleveres til politiet".

II "Det opprettes en kystvakt, landvakt o.s.v." og om dette forelå det i innstillingen en beregning over utgifter på tilsammen 8 mill. kroner.

Om kystvakten heter det under II a: "Kyst akten skal utover dette oppsyn ikke ha noen krigsmessige oppgaver". Om landvakten u der B heter det: "landvakten skal ikke innlate sig på krigshandlinger overfor direkte angrep på landet av andre makters organiserte militærstyrker eller overfor tilsiktede nøytralitetskrenkelser fra disse".

Altså den rene selvoppgivelse, selv om vi blev overfalt.††

Arbeiderfraksjonen i komiteen med Monsen som ordfører fremhever i innstillingen S. nr. 11 side 56 at det "både materielt og kulturelt er et livsbehov for det norske folk å bli holdt utenfor enhver fremtidig krig".....

".....Så ser jeg av granskningskomiteens innstilling en antydning om at ~~Monsen~~ hr. stortingspresident Monsen skal ha forandret sin innstilling overfor forsvaret. Dette har jeg vanskelig for å tro kan være mulig. Som militærkomiteens formann i 14 år hadde jeg til stadighet kamper med Monsen, Olsen Hagen m. fl. Men Monsen var den strieste. Han var i utpreget grad det brukte geværs drabant. Det var stadig bråk om hvite garder og røde garder for å komme forsvaret tillivs. Jeg sto ved siden av Scheflo, da han fra stortingets vindu pekte på de forbigående lange idrettsavdelinger og sa: "Dette skal bli våre røde tropper".

Endog til skytterlagene - som nå ganske riktig skal komme til heder og verdighet og innlæmes i hjemmevernet - nektet å være med på å gi bevilgning på grunn av grunnreglernes prg. 1, fordi denne paragraf regner det som enhver skytters plikt å være med i landets forsvar

76-15

Som vi ser er seminarist Monsen ikke redd for å ta på sig ansvarsfulde verv, bl.a. som forsvarsminister i fredstid hvor han endog tillot sig å sabotere stortingets vedtak i 5 år under den faste overbevisning, at hvis krigen brøt inn over Norge, så skulde vi ikke forsvare oss. Det må være å sette tingene på hodet at man med den innstilling påtar sig å være forsvarsminister og således komme stikk i strid med den folkevilje som gav sig utslag i stortingets vedtak om hærordningen av 1938, som netop forutsatte at vi skulde ha et nøytralitetsvern som skulde ikke alene vokte, men også forsvare vår nøytralitet. Dette standpunkt beholdt hr. Monsen lenge etter at krigen var utbrudt i 1939 m llem stormaktene. Han blev sittende som forsvarsminister til henimot nyttår 1940. Da var hr. Monsen villig til å overlate sitt fallitbo til en offiser som fikk den oppgave å være syndebuk for hr. Monsen. Det var forøvrig ikke bare hr. Monsen, som mente at Norge ikke skulde forsvare sig. Hans partifeller i regjeringen undlot å mobilisere og la heller ikke ut mineforsvaret, så tyskerne slapp uhindret inn i landet.

Forøvrig var det regjeringens oppfatning at vi ikke skulde slåss. De forhandlet med tyskerne og lot tiden gå fra sig inntill tyskerne hadde tatt alle våre viktigste byer, strategiske punkter og depoter. Men da ombestemte regjeringen sig, da når alt var tapt og der ingen mulighet fantes til å forsvare oss, da skulde vi slåss for Nygaardsvoldregjeringen til siste mann, selv om vi bare kunde møte de tyske panservogner med knyttnever. Man må si det er politiske ledere, som Norge aldrig har hat make til.

Under rettsoppgjøret hevdes det nu av dommerne at denne forutseende regjering pliktede enhver norsk borger å følge blindt. Slike uttalelser fra dommerne gjør sig nu meget godt.

Monsen forlot sin stilling som forsvarsminister og gikk

A-16

tilbake til sin skolemesterstilling på Hamar. Der virket han i fred og ro under krigen i Norge, vistnok til 1941 eller 1942. Da fant han det passende å gå over grensen til Sverige, hvor han var befriet for alle de bekymringer for det daglige brød og den daglige klippfisk, som vi hadde her hjemme. Etter kapitulasjonen kom hr. Monsen tilbake og var da meget vel kvalifisert til å bli stortingspresident, altså Norges første borger næst kongen. Og ikke bare det, han var også kvalifisert til å få sin svigersøn til utenriksminister.

Norges stilling er idag meget vanskelig, både militært, politisk og økonomisk. Vi kan med rette si, at dette folk har det styre de fortjener.